

© Ελληνική Δημοκρατία, 2019. Ανεπίσημη μετάφραση που έγινε από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ). [Η μετάφραση έχει δημοσιευθεί στην επίσημη ιστοσελίδα της ΕΕΔΑ]. Η μετάφραση αυτή δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

© Hellenic Republic, 2019. Unofficial translation made by the Greek National Commission for Human Rights (GNCHR). [Translation already published on the official website of the GNCHR]. This translation does not bind the Court.

© République Hellenique, 2019. Cette traduction non officielle a été faite par la Commission Nationale Hellénique pour les Droits de l'Homme (CNHHDH). [Traduction déjà publiée sur le site Internet officiel de la CNHHDH]. Elle ne lie pas la Cour.

Ενημερωτικό Δελτίο - Ζητήματα ταυτότητας φύλου

Ιανουάριος 2019

Αυτό το ενημερωτικό δελτίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο και δεν είναι εξαντλητικό

Ζητήματα ταυτότητας φύλου

Βλ. επίσης το ενημερωτικό δελτίο σχετικά με [«Ζητήματα Σεξουαλικού Προσανατολισμού»](#).

Από την υπόθεση *Rees* στην υπόθεση *Christine Goodwin*

Rees κατά Ηνωμένου Βασιλείου

17 Οκτωβρίου 1986

Σε αυτήν την υπόθεση, διαφυλικό πρόσωπο (από γυναίκα σε άντρα) κατήγγειλε ότι το δικαίωμα του Ηνωμένου Βασιλείου δεν του παρείχε το νομικό καθεστώς που αντιστοιχούσε στην πραγματική του κατάσταση.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Οι αλλαγές που διεκδικούνταν από τον προσφεύγοντα θα μετέβαλαν, μεταξύ άλλων, θεμελιωδώς το σύστημα για την τήρηση του μητρώου γεννήσεων, κάτι που θα είχε σημαντικές διοικητικές συνέπειες και θα επέβαλε νέα καθήκοντα στον υπόλοιπο πληθυσμό. Επιπλέον, το Δικαστήριο τόνισε τη σημασία του γεγονότος ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είχε επωμιστεί το κόστος της ιατρικής περίθαλψης του προσφεύγοντος.

Ωστόσο, το Δικαστήριο είχε συνείδηση της «σοβαρότητας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα διαφυλικά πρόσωπα καθώς και της αγωνίας τους» και συνέστησε «να αναθεωρείται η αναγκαιότητα για κατάλληλα νομικά μέτρα, λαμβανομένων υπόψιν ιδίως των επιστημονικών και κοινωνικών εξελίξεων» (παράγραφος 47 της Απόφασης).

Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 12** (δικαίωμα συνάψεως γάμου και ιδρύσεως οικογένειας) της Συμβάσης. Διαπίστωσε ότι η παραδοσιακή έννοια του γάμου εδραζόταν στην ένωση μεταξύ ατόμων διαφορετικού βιολογικού φύλου. Τα Κράτη είχαν την εξουσία να ρυθμίζουν το δικαίωμα στον γάμο.

Cossey κατά Ηνωμένου Βασιλείου

27 Σεπτεμβρίου 1990

Το Δικαστήριο κατέληξε σε παρόμοια συμπεράσματα με την υπόθεση *Rees κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (βλ. ανωτέρω) και δεν ανίχνευσε νέα δεδομένα ή ιδιαίτερες περιστάσεις που θα το οδηγούσαν να παρεκκλίνει από την προγενέστερη απόφαση.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Επανέλαβε ότι «η εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου δεν οδήγησε στην απόκτηση του συνόλου των βιολογικών χαρακτηριστικών του άλλου φύλου» (παράγραφος 40 της Απόφασης). Επισημάνε, επίσης, ότι μια σημείωση στο μητρώο γεννήσεων δεν θα ήταν η προσήκουσα λύση.

Το Δικαστήριο έκρινε ακόμη ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του άρθρου 12** (δικαίωμα συνάψεως γάμου και ιδρύσεως οικογένειας). Η προσκόλληση στην παραδοσιακή έννοια του γάμου αποτελούσε για το Δικαστήριο «επαρκή λόγο ώστε τα βιολογικά κριτήρια να εξακολουθούν να καθορίζουν τον προσδιορισμό του φύλου ενός ατόμου για τους σκοπούς του γάμου» και εναπόκειται στα Κράτη να ρυθμίζουν δια του εθνικού δικαίου την άσκηση του δικαιώματος για σύναψη γάμου.

B. κατά Γαλλίας (προσφυγή υπ' αριθμόν 13343/87)

25 Μαρτίου 1992

Σε αυτήν την υπόθεση, **το Δικαστήριο έκρινε για πρώτη φορά ότι είχε υπάρξει παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης **σε υπόθεση αναγνώρισης διαφυλικών προσώπων**.

Ένα διαφυλικό πρόσωπο (από άντρας σε γυναίκα) κατήγγειλε την άρνηση των γαλλικών αρχών να τροποποιήσουν το ληξιαρχικό μητρώο προσωπικής κατάστασης σύμφωνα με τις επιθυμίες της.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης, λαμβάνοντας υπόψιν παράγοντες που διακρίνουν την υπόθεση *B.* από την *Rees κατά Ηνωμένου Βασιλείου* και την *Cossey κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (βλ. ανωτέρω, σελ. 1-2), ιδίως δε τις διαφορές μεταξύ των συστημάτων προσωπικής κατάστασης (civil status systems) του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας. Ενώ υπήρχαν σημαντικά εμπόδια στο Ηνωμένο Βασίλειο που απέτρεπαν την τροποποίηση των πιστοποιητικών γεννήσεως, στην Γαλλία τα πιστοποιητικά αυτά ήταν προορισμένα να ενημερώνονται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του ενδιαφερομένου. Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι στη Γαλλία σε πολλά επίσημα έγγραφα εμφανιζόταν «ασυμφωνία μεταξύ του νομικού φύλου και του βιολογικού φύλου ενός διαφυλικού ατόμου» (παράγραφος 59 της Απόφασης), πράγμα που συνέβαινε και σε έγγραφα κοινωνικής ασφάλισης και στα εκκαθαριστικά σημειώματα. Το Δικαστήριο έκρινε, κατά συνέπεια, ότι η άρνηση τροποποίησης του μητρώου προσωπικής κατάστασης σε ό,τι αφορούσε την προσφεύγουσα, την είχε θέσει «σε μια καθημερινή κατάσταση που δεν ήταν συμβατή με τον σεβασμό που οφείλεται στην ιδιωτική της ζωή».

X, Y και Z κατά Ηνωμένου Βασιλείου (υπ' αριθ. 21830/93)

22 Απριλίου 1997

Ο πρώτος προσφεύγων X, διαφυλικό πρόσωπο (από γυναίκα σε άντρα), ζούσε σε μόνιμη και σταθερή ένωση με τη δεύτερη προσφεύγουσα, Y, γυναίκα. Ο τρίτος

προσφεύγων, Z, γεννήθηκε από τη δεύτερη προσφεύγουσα κατόπιν προσφυγής σε τεχνητή γονιμοποίηση με δότη. Οι προσφεύγοντες υποστήριξαν ότι η έλλειψη νομικής αναγνώρισης της σχέσης μεταξύ των X και Z συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 8 της Σύμβασης.

Μολονότι το Δικαστήριο έκρινε ότι εν προκειμένω δεν υφίσταται **καμία παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης, εντούτοις αναγνώρισε **την ύπαρξη οικογενειακής ζωής μεταξύ ενός διαφυλικού ατόμου και του τέκνου της συντρόφου του**: «ο X ενήργησε από κάθε άποψη σαν “πατέρας” του Z» από τη γέννησή του. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο κρίνει ότι εκ των πραγμάτων [de facto] οικογενειακοί δεσμοί συνδέουν τους τρεις προσφεύγοντες» (παράγραφος 37 της Απόφασης).

Sheffield και Horsham κατά Ηνωμένου Βασιλείου

30 Ιουλίου 1998

Σε αυτήν την υπόθεση, το Δικαστήριο δεν πείστηκε ότι θα έπρεπε να παρακκλίνει από τις αποφάσεις του στις υποθέσεις *Rees* και *Cossey* (βλ. ανωτέρω, σελ. 1-2): «η διαφυλικότητα συνεχίζει να εγείρει πολύπλοκα επιστημονικά, νομικά, ηθικά και κοινωνικά ζητήματα για τα οποία δεν υπάρχει γενικά καμία κοινώς αποδεκτή προσέγγιση μεταξύ των Συμβαλλομένων Κρατών» (παράγραφος 58 της Απόφασης).

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής), **12** (δικαίωμα συνάψεως γάμου και ιδρύσεως οικογένειας) **και 14** (απαγόρευση των διακρίσεων) της Σύμβασης. Ωστόσο, επαναβεβαίωσε «ότι ο εν λόγω τομέας χρειάζεται να παραμείνει υπό διαρκή εξέταση από τα Συμβαλλόμενα Κράτη» (παράγραφος 60 της Απόφασης) στο πλαίσιο «της αυξανόμενης κοινωνικής αποδοχής του φαινομένου και της αυξανόμενης αναγνώρισης των προβλημάτων που τα μετεγχειρητικά διαφυλικά πρόσωπα αντιμετωπίζουν».

Η υπόθεση *Christine Goodwin*

Christine Goodwin κατά Ηνωμένου Βασιλείου

11 Ιουλίου 2002 (Τμήμα Ευρείας Συνθέσεως)

Η προσφεύγουσα κατήγγειλε την απουσία νομικής αναγνώρισης του επαναπροσδιορισθέντος φύλου της και ιδίως την αντιμετώπισή της από πλευράς απασχόλησης, δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδοτήσεως, καθώς και την αδυναμία της να παντρευτεί.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης, λόγω μιας σαφούς και συνεχιζόμενης διεθνούς τάσης προς αυξανόμενη κοινωνική αποδοχή των διαφυλικών ατόμων και προς τη νομική αναγνώριση της νέας ταυτότητας φύλου των μετεγχειρητικών διαφυλικών ατόμων. «Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν σημαντικοί παράγοντες δημόσιου συμφέροντος να σταθμίσει έναντι του συμφέροντος της εν λόγω προσφεύγουσας να τύχει νομικής αναγνώρισης του επαναπροσδιορισμού του φύλου της, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η έννοια της δίκαιης ισορροπίας που είναι συμφυής με την Σύμβαση γέρνει τώρα αποφασιστικά υπέρ της προσφεύγουσας» (παράγραφος 93 της Απόφασης).

Το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 12** (δικαίωμα συνάψεως γάμου και ιδρύσεως οικογένειας) της Σύμβασης. Δεν «πείστηκε ότι [θα μπορούσε] να εξακολουθεί να θεωρείται ότι [οι όροι του Άρθρου 12], πρέπει να αναφέρονται σε έναν προσδιορισμό του φύλου με καθαρά βιολογικά κριτήρια» (παράγραφος 100). Το Δικαστήριο έκρινε ότι εναπόκειται στο Κράτος να καθορίσει τις προϋποθέσεις και τις διατυπώσεις των γάμων διαφυλικών ατόμων αλλά ότι «δεν βρίσκει καμιά δικαιολογία για τον αποκλεισμό των διαφυλικών ατόμων από την απόλαυση του δικαιώματος για σύναψη γάμου υπό οποιεσδήποτε συνθήκες» (παράγραφος 103).

Βλ. επίσης, την απόφαση **I. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (υπ' αρ. 25680/94)**, εκδοθείσα από το Τμήμα Ευρείας Συνθέσεως την ίδια ημέρα, στην οποία το Δικαστήριο ομοίως διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 8 και παραβίαση του Άρθρου 12 της Συμβάσης.

Συνεχία της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Συνθέσεως στην υπόθεση της *Christine Goodwin*, το Ηνωμένο Βασίλειο θέσπισε σύστημα στο πλαίσιο του οποίου τα διαφυλικά πρόσωπα θα μπορούσαν να ζητούν πιστοποιητικό αναγνώρισης φύλου. Οι δύο παρακάτω υποθέσεις, αφορούν αμφότερες διαφυλικό πρόσωπο που ήταν παντρεμένο πριν την εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου και που ήθελε να κάνει χρήση της εν λόγω διαδικασίας αναγνώρισης φύλου.

Parry κατά Ηνωμένου Βασιλείου (υπ' αρ. 42971/05) και **R. και F. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (υπ' αρ. 35748/05)**

28 Νοεμβρίου 2006 (αποφάσεις επί του παραδεκτού)

Οι προσφεύγοντες ήταν παντρεμένοι και είχαν παιδιά. Σε κάθε μια από τις περιπτώσεις, ένας από αυτούς υπεβλήθη σε εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου και παρέμεινε με τον σύζυγό του/της ως παντρεμένο ζευγάρι. Μετά τη υιοθέτηση του Νόμου περί Αναγνώρισης Φύλου το 2004 (Gender Recognition Act 2004), οι προσφεύγοντες, οι οποίοι είχαν υποβληθεί σε εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου, υπέβαλαν αίτηση για έκδοση Πιστοποιητικού Αναγνώρισης Φύλου, το οποίο δεν θα μπορούσε να αποκτηθεί αν δεν λυνόταν ο γάμος τους. Οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν, ιδίως βάσει των Άρθρων 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και 12 (δικαίωμα γάμου) της Σύμβασης, ότι δεν μπορούσαν να αποκτήσουν νομική αναγνώριση του επίκτητου φύλου τους δίχως να λύσουν τον γάμο τους.

Το Δικαστήριο κήρυξε **απαράδεκτες** τις προσφυγές (προδήλως αβάσιμες). Οι προσφεύγοντες κλήθηκαν να ακυρώσουν το γάμο τους, επειδή οι ομόφυλοι γάμοι δεν επιτρέπονταν κατά το αγγλικό δίκαιο. Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε παραλείψει να προβεί σε νομική αναγνώριση του επαναπροσδιορισμού του φύλου και οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να συνεχίσουν τη σχέση τους μέσω ενός συμφώνου συμβίωσης, το οποίο συνεπαγόταν σχεδόν τα ίδια νομικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Το Δικαστήριο επισήμανε πως, όταν εισήχθη το νέο σύστημα μετά την απόφαση *Christine Goodwin* (βλ. ανωτέρω), ο νομοθέτης είχε επίγνωση του γεγονότος ότι υπήρχε ένας μικρός αριθμός διαφυλικών ατόμων σε υφιστάμενους γάμους, αλλά σκοπίμως δεν προέβη σε καμία πρόβλεψη για να συνεχιστούν αυτοί οι γάμοι σε περίπτωση που ένας σύντροφος έκανε χρήση της διαδικασίας αναγνώρισης φύλου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν θα μπορούσε να υποχρεωθεί να κάνει παραχωρήσεις για αυτό το μικρό αριθμό των γάμων.

Πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου επί της ουσίας και επί του παραδεκτού

Van Küick κατά Γερμανίας

12 Ιουνίου 2003

Η προσφεύγουσα διαμαρτυρήθηκε για την καταδηλούμενη αδικία των γερμανικών ένδικων διαδικασιών σχετικά με τις αξιώσεις της για την κάλυψη του κόστους των επεμβάσεων επαναπροσδιορισμού φύλου κατά ιδιωτικής ασφαλιστικής εταιρείας υγείας. Θεωρούσε, επίσης, ότι οι επίδικες δικαστικές αποφάσεις είχαν προσβάλει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής της ζωής.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 6 § 1** (δικαίωμα σε δίκαιη δίκη) της Σύμβασης. Τα γερμανικά δικαστήρια θα έπρεπε να είχαν ζητήσει περαιτέρω διευκρινίσεις από ιατρικό εμπειρογνώμονα. Όσον αφορά τη μεία του Εφετείου στα αίτια της κατάστασης της προσφεύγουσας, δεν θα μπορούσε να λεχθεί ότι υπήρχε οτιδήποτε αυθαίρετο ή παράλογο σε μια απόφαση να υποβληθεί σε εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου, και εξάλλου η προσφεύγουσα είχε στην πραγματικότητα ήδη υποβληθεί σε τέτοια επέμβαση τη στιγμή που το Εφετείο εξέδωσε την εν λόγω απόφαση. Οι διαδικασίες, στο σύνολό τους, δεν επλήρουν τις απαιτήσεις της δίκαιης δίκης.

Το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Δεδομένου ότι η ταυτότητα φύλου αποτελούσε μία από τις πιο προσωπικές πτυχές της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, θεωρήθηκε δυσανάλογη η απαίτηση να αποδείξει η προσφεύγουσα την ιατρική αναγκαιότητα της θεραπείας. Καμία δίκαιη ισορροπία δεν είχε επιτευχθεί μεταξύ των συμφερόντων της ασφαλιστικής εταιρείας από τη μία πλευρά, και των συμφερόντων του ιδιώτη από την άλλη.

Grant κατά Ηνωμένου Βασιλείου

23 Μαΐου 2006

Η προσφεύγουσα, εξηνταοκτάχρονο μετεγχειρητικό διαφυλικό πρόσωπο (από άντρας σε γυναίκα), διαμαρτυρήθηκε για την έλλειψη νομικής αναγνώρισης του επαναπροσδιορισμού φύλου της και για την άρνηση να της χορηγηθεί σύνταξη γήρατος στην ηλικία που ίσχυε για τις υπόλοιπες γυναίκες (60).

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Επισήμανε ότι η προσφεύγουσα είχε περιέλθει σε μια κατάσταση παρόμοια με αυτήν της *Christine Goodwin* (βλ. ανωτέρω, σελ. 3-4). Ενώ ήταν αλήθεια ότι η Κυβέρνηση χρειάστηκε να λάβει μέτρα για να συμμορφωθεί με την απόφαση *Christine Goodwin*, που περιέκλειαν και τη θέσπιση νέας νομοθεσίας, δεν επρόκειτο για περίπτωση που η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως καθ' οιονδήποτε τρόπο αναστέλλουσα το καθεστώς θύματος της προσφεύγουσας. Μετά την απόφαση *Christine Goodwin* δεν υπήρχε πλέον καμία δικαιολογία για τη μη αναγνώριση του επαναπροσδιορισμού φύλου των μετεγχειρητικών διαφυλικών ατόμων. Η προσφεύγουσα δεν είχε εκείνη την περίοδο καμία δυνατότητα να αποκτήσει τέτοια αναγνώριση και θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι θίγεται από εκείνη τη χρονική στιγμή. Το καθεστώς θύματος της προσφεύγουσας έπαυσε όταν ο Νόμος περί Αναγνώρισης Φύλου του 2004 (*Gender Recognition Act 2004*) ετέθη σε ισχύ,

επιτρέποντάς της κατ' αυτόν τον τρόπο να επιτύχει, σε εθνικό επίπεδο, νομική αναγνώριση του φύλου της. Επομένως, θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι είναι θύμα της έλλειψης νομικής αναγνώρισης από εκείνη τη στιγμή που, μετά την απόφαση *Christine Goodwin*, οι αρχές αρνήθηκαν να ικανοποιήσουν το αίτημά της, ήτοι από την 5^η Σεπτεμβρίου του 2002. Αυτή η απουσία αναγνώρισης είχε προσβάλει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής της ζωής.

L. κατά Λιθουανίας (υπ' αρ. 27527/03)

11 Σεπτεμβρίου 2007

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την αποτυχία θέσπισης εφαρμοστικής νομοθεσίας που θα επέτρεπε σε ένα διαφυλικό πρόσωπο να υποβληθεί σε εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου και να αλλάξει την ταυτότητα φύλου του στα επίσημα έγγραφα.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 3** (απαγόρευση απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης) της Σύμβασης. Ενώ ο προσφεύγων είχε σαφώς υποστεί δυσφορία και απογοήτευση, οι συνθήκες δεν ήταν τόσο έντονου βαθμού, περιλαμβάνουσες εξαιρετικές, απειλητικές για τη ζωή περιστάσεις, ώστε να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης.

Το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Ο λιθουανικός νόμος αναγνώριζε το δικαίωμα των διαφυλικών ατόμων να αλλάζουν όχι μόνο το φύλο τους αλλά και την προσωπική τους κατάσταση (civil status). Ωστόσο, υπήρχε ένα κενό στη νομοθεσία καθότι δεν υφίστατο κανένας νόμος που να ρυθμίζει την πλήρη εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου. Αυτό το νομοθετικό κενό είχε οδηγήσει τον προσφεύγοντα σε μια κατάσταση επώδυνης αβεβαιότητας αναφορικά με την προσωπική του ζωή και την αναγνώριση της πραγματικής του ταυτότητας. Δημοσιονομικοί περιορισμοί στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν κάποιες αρχικές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των δικαιωμάτων των διαφυλικών ατόμων βάσει του Αστικού Κώδικα, αλλά όχι μια καθυστέρηση άνω των τεσσάρων ετών. Δεδομένου του περιορισμένου αριθμού των εμπλεκόμενων ατόμων, η δημοσιονομική επιβάρυνση δεν θα ήταν υπερβολικά επαχθής. Το Κράτος είχε ως εκ τούτου αποτύχει να εξεύρει μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος και των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος.

Schlumpf κατά Ελβετίας

8 Ιανουαρίου 2009

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την άρνηση των ασφαλιστών υγείας της προσφεύγουσας να καλύψουν τα έξοδα της επέμβασης επαναπροσδιορισμού φύλου της, με το αιτιολογικό ότι δεν είχε συμμορφωθεί με τη διετή περίοδο αναμονής πριν την εγχείρηση επαναπροσδιορισμού φύλου, όπως απαιτείται από τη νομολογία ως προϋπόθεση για την κάλυψη των εξόδων τέτοιων επεμβάσεων.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Η περίοδος αναμονής είχε εφαρμοστεί μηχανικά δίχως να λαμβάνει υπόψιν την ηλικία (67 ετών) της προσφεύγουσας, της οποίας η απόφαση να υποβληθεί σε επέμβαση ήταν πιθανό να επηρεαζόταν από την εν λόγω καθυστέρηση, περιορίζοντας έτσι την ελευθερία της να καθορίζει την ταυτότητα φύλου της.

P.V. κατά Ισπανίας (υπ' αρ. 35159/09)

30 Νοεμβρίου 2010

Η υπόθεση αυτή αφορούσε ένα διαφυλικό πρόσωπο (από άντρας σε γυναίκα), το οποίο, πριν τον επαναπροσδιορισμό του φύλου της, είχε αποκτήσει ένα γιο με τη σύζυγο του το 1998. Χώρισαν το 2002 και η προσφεύγουσα κατήγγειλε τους περιορισμούς που είχαν επιβληθεί από το δικαστήριο στην επικοινωνία με τον γιο της με το αιτιολογικό ότι η συναισθηματική της αστάθεια μετά τον επαναπροσδιορισμό φύλου της ενείχε τον κίνδυνο να διαταραχτεί το, τότε εξάχρονο, τέκνο.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) **σε συνδυασμό με το Άρθρο 14** (απαγόρευση των διακρίσεων) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ότι ο περιορισμός στην επικοινωνία δεν είχε προκύψει από διάκριση λόγω της διαφυλικότητας της προσφεύγουσας. Ο αποφασιστικός λόγος για τον περιορισμό που επιβλήθηκε από τα ισπανικά δικαστήρια, έχοντας λάβει υπόψιν την προσωρινή συναισθηματική αστάθεια της προσφεύγουσας, ήταν η ευημερία του τέκνου. Ως εκ τούτου είχαν προβεί σε μια σταδιακή διευθέτηση που θα επέτρεπε στο τέκνο να συνηθίσει προοδευτικά τον επαναπροσδιορισμό φύλου του πατέρα του.

P. κατά Πορτογαλίας (υπ' αρ. 56027/09)

6 Σεπτεμβρίου 2011 (διαγραμμένη απόφαση)

Κατά τη γέννηση, η προσφεύγουσα είχε καταχωρηθεί ως άρρεν. Στο στάδιο της ενηλικίωσης, υπεβλήθη σε θεραπεία επαναπροσδιορισμού φύλου ακολουθούμενη από χειρουργική επέμβαση. Κατήγγειλε την έλλειψη νομικής αναγνώρισης της κατάστασης της, σε συνδυασμό με την καταδεικνυόμενη απουσία οιασδήποτε νομοθεσίας αναφορικά με το ζήτημα. Αυτή ήταν η πρώτη υπόθεση τέτοιου είδους που αφορούσε την Πορτογαλία.

Το Δικαστήριο **δέγγραψε** την προσφυγή **από το πινάκιο των υποθέσεων του** (σύμφωνα με το Άρθρο 37 της Σύμβασης): το ζήτημα είχε επιλυθεί καθότι το αίτημα της προσφεύγουσας για νομική αναγνώριση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων έγινε εντέλει δεκτό.

Cassar κατά Μάλτας

9 Ιουλίου 2013 (διαγραμμένη απόφαση)

Η προσφεύγουσα κατήγγειλε το γεγονός ότι το δίκαιο της Μάλτας δεν αναγνώριζε τα διαφυλικά πρόσωπα σαν πρόσωπα του επίκτητου φύλου τους για όλους τους λόγους και τους σκοπούς, συμπεριλαμβανομένου κι αυτού της συνάψεως γάμου. Κατήγγειλε ότι δεν της είχε χορηγηθεί αποτελεσματική προσφυγή (Άρθρο 13 της Σύμβασης) σε σχέση με την προσβολή των δικαιωμάτων της κι ως εκ τούτου ότι ήταν ακόμη θύμα της παραβίασης των Άρθρων 8 (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και 12 (δικαίωμα συνάψεως γάμου) της Σύμβασης.

Το Δικαστήριο, σημειώνοντας ότι είχε επιτευχθεί εξωδικαστική διευθέτηση μεταξύ της Κυβέρνησης και της προσφεύγουσας, **δέγγραψε** την προσφυγή **από το πινάκιο των υποθέσεων του** (σύμφωνα με το Άρθρο 37 της Σύμβασης).

Hämäläinen κατά Φιλανδίας

16 Ιουλίου 2014 (Τμήμα Ευρείας Συνθέσεως)

Η προσφεύγουσα γεννήθηκε άνδρας και παντρεύτηκε μια γυναίκα το 1996. Το ζευγάρι απέκτησε τέκνο το 2002. Τον Σεπτέμβριο του 2009 η προσφεύγουσα

υπεβλήθη σε εγχείριση επαναπροσδιορισμού φύλου από άρρεν σε θήλυ. Παρότι άλλαξε το όνομά της τον Ιούνιο του 2006, δεν της επιτρεπόταν να αλλάξει τον αριθμό ταυτότητάς της για να υποδεικνύει το θηλυκό της γένος στα επίσημα έγγραφά της, εάν η σύζυγος της δεν συναινούσε να μεταβληθεί ο γάμος της σε σύμφωνο συμβίωσης, κάτι το οποίο αρνούταν, ή εάν το ζευγάρι δεν χώριζε. Το αίτημα της να καταχωρηθεί ως γυναίκα στο τοπικό ληξιαρχείο ως εκ τούτου απερρίφθη. Η προσφεύγουσα κατήγγειλε ότι θα μπορούσε να αποκτήσει πλήρη επίσημη αναγνώριση του νέου της φύλου μόνο μετατρέποντας τον γάμο της σε σύμφωνο συμβίωσης.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης. Έκρινε ότι δεν ήταν δυσανάλογο να απαιτηθεί η μετατροπή του γάμου σε μια καταχωρημένη συμβίωση ως προϋπόθεση για τη νομική αναγνώριση του αποκτηθέντος φύλου, καθώς αυτό ήταν μια πραγματική επιλογή, η οποία παρείχε νομική αναγνώριση για ομόφυλα ζευγάρια σχεδόν πανομοιότυπη με αυτήν του γάμου. Οι μικρές διαφορές μεταξύ των δύο νομικών εννοιών δεν ήταν ικανές να καταστήσουν το τρέχον φιλανδικό σύστημα ατελές από τη άποψη της θετικής υποχρέωσης του Κράτους βάσει του Άρθρου 8 της Σύμβασης. Επιπλέον, μια τέτοια μετατροπή δεν θα είχε οιοσδήποτε επιπτώσεις για την οικογενειακή ζωή της προσφεύγουσας καθότι δεν θα επηρέαζε την πατρότητα της κόρης της προσφεύγουσας ή την ευθύνη για τη φροντίδα, την επιμέλεια, ή τη συντήρηση/μέριμνα του τέκνου. Το Δικαστήριο έκρινε, επίσης, ότι **κανένα ξεχωριστό θέμα** δεν προέκυψε **βάσει του Άρθρου 12** (δικαίωμα συνάψεως γάμου) της Σύμβασης και διαπίστωσε ότι δεν υπήρξε **καμία παραβίαση του Άρθρου 14** (απαγόρευση των διακρίσεων) **σε συνδυασμό με τα Άρθρα 8 και 12** της Σύμβασης.

Υ.Υ. κατά Τουρκίας (υπ' αρ. 14793/08)

10 Μαρτίου 2015

Αυτή η υπόθεση αφορούσε την άρνηση των τουρκικών αρχών να χορηγήσουν άδεια για εγχείριση επαναπροσδιορισμού φύλου με το αιτιολογικό ότι το πρόσωπο που την αιτούσαν, ένα διαφυλικό πρόσωπο, δεν ήταν σε μόνιμη αδυναμία να τεκνοποιήσει. Ο προσφεύγων -ο οποίος ήταν καταγεγραμμένος κατά τον χρόνο της προσφυγής ως πρόσωπο θηλυκού γένους- κατήγγειλε ειδικότερα την παράβαση του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής του ζωής. Υποστήριξε ιδιαίτερα ότι η ασυμφωνία μεταξύ της προσωπικής του αντίληψης για το φύλο του ως άρρεν και της σωματικής του διάπλασης έχει διακριβωθεί από ιατρικές εκθέσεις και κατήγγειλε την άρνηση των εθνικών αρχών να θέσουν τέρμα σε αυτήν την ασυμφωνία με το αιτιολογικό ότι ήταν σε θέση να συλλάβει. Τελικά, τον Μάιο του 2013, τα τουρκικά δικαστήρια έκαναν δεκτή την προσφυγή και έδωσαν την άδεια για την εγχείριση.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι, το τουρκικό Κράτος, αρνούμενο στον προσφεύγοντα επί τόσα έτη τη δυνατότητα να υποβληθεί σε τέτοια επέμβαση, είχε προσβάλει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής του ζωής. Το Δικαστήριο επανέλαβε ειδικότερα, ότι η δυνατότητα για τα διαφυλικά πρόσωπα να χαίρουν πλήρους απόλαυσης του δικαιώματος στην προσωπική ανάπτυξη και τη φυσική και ηθική ακεραιότητα, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Έκρινε ότι, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι η

απόρριψη του αρχικού αιτήματος του προσφεύγοντος για πρόσβαση σε τέτοια εγχείρηση είχε βασιστεί σε σχετική αιτιολογία, δεν βασίστηκε εντούτοις σε επαρκή αιτιολογία. Η συνεπαγόμενη παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής του προσφεύγοντος, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί «αναγκαία» σε μια δημοκρατική κοινωνία.

D.Ç. κατά Τουρκίας (υπ' αρ. 10684/13)

7 Φεβρουαρίου 2017 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Η προσφεύγουσα, διαφυλικό πρόσωπο του οποίου ο επαναπροσδιορισμός φύλου δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί, κατήγγειλε την άρνηση των Αρχών του Υπουργείου Δικαιοσύνης να επωμιστούν το κόστος του επαναπροσδιορισμού φύλου παρά τα ιατρικά στοιχεία που, όπως ισχυρίστηκε, ξεκάθαρα καταδείκνυαν ότι χρειαζόταν επειγόντως θεραπεία.

Το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή **απαράδεκτη**, λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων, σύμφωνα με το άρθρο 35 § 1 και 4 (κριτήρια παραδεκτού) της Σύμβασης.

A.P. (υπ' αρ. 79885/12) κατά Γαλλίας, Garçon και Nicot κατά Γαλλίας

6 Απριλίου 2017

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε τρία διεμφυλικά άτομα γαλλικής υπηκοότητας που επιθυμούσαν να αλλάξουν τις εγγραφές σχετικά με το φύλο τους και τα ονόματά τους στα πιστοποιητικά γέννησής τους, και τούτο δεν τους επιτράπη από τα Δικαστήρια του καθού Κράτους. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν, μεταξύ άλλων, ότι οι Αρχές παραβίασαν το δικαίωμα σε σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής με το να εξαρτούν την αναγνώριση της σεξουαλικής τους ταυτότητας από την υποβολή τους σε μια εγχείρηση που είναι πολύ πιθανόν να προκαλέσει στειρότητα.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής) της Σύμβασης ως προς το δεύτερο και τρίτο προσφεύγοντα, λόγω της υποχρέωσης να προβούν σε μη αναστρέψιμη μεταβολή της εμφάνισής τους. Περαιτέρω, έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 8** της Σύμβασης, ως προς το δεύτερο προσφεύγοντα, σχετικά με την υποχρέωσή του να αποδείξει ότι πράγματι έπασχε από διαταραχή ταυτότητας φύλου και, ως προς τον πρώτο προσφεύγοντα, σχετικά με την υποχρέωσή του να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση. Το Δικαστήριο έκρινε, ειδικότερα, ότι η εξάρτηση της αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου των διεμφυλικών ατόμων από την υποβολή τους σε επέμβαση ή θεραπεία στειρώσεως την οποία δεν επιθυμούσαν να υποστούν ισοδυναμούσε με το να εξαρτάται η πλήρης άσκηση του δικαιώματος κάποιου σε σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής από την παραίτησή του από την πλήρη άσκηση του δικαιώματός του σε σεβασμό της σωματικής του ακεραιότητας.

S.V. κατά Ιταλίας (υπ' αρ. 55216/08)

11 Οκτώβρη 2018

Αυτή η υπόθεση αφορούσε την άρνηση των ιταλικών Αρχών να επιτρέψουν σε διαφυλικό άτομο με γυναικεία εμφάνιση να αλλάξει το ανδρικό όνομά της, με την αιτιολογία ότι δεν είχε ακόμη υποβληθεί σε επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου και δεν είχε εκδοθεί οριστική δικαστική απόφαση που να επιβεβαιώνει τον επαναπροσδιορισμό φύλου. Το Μάιο του 2001, το Πρωτοδικείο της Ρώμης επέτρεψε στην προσφεύγουσα να υποβληθεί σε επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου. Ωστόσο, κατά την ισχύουσα τότε νομοθεσία, δεν μπορούσε να αλλάξει το

όνομά της έως ότου το δικαστήριο επιβεβαιώσει ότι η επέμβαση πραγματοποιήθηκε και αποφανθεί οριστικά σχετικά με την ταυτότητα φύλου της, πράγμα το οποίο έπραξε τον Οκτώβριο του 2003.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 8** (σεβασμός της ιδιωτικής ζωής) της Σύμβασης. Ειδικότερα, αποφάνθηκε ότι η αδυναμία της προσφεύγουσας να επιτύχει αλλαγή του ονόματός της για περίοδο δύομισι χρόνων, για το λόγο ότι η διαδικασία επαναπροσδιορισμού φύλου δεν είχε ολοκληρωθεί με επέμβαση επαναπροσδιορισμού φύλου, συνιστούσε μη συμμόρφωση του Κράτους με τη θετική υποχρέωσή του να διασφαλίσει το δικαίωμα της προσφεύγουσας σε σεβασμό της ιδιωτικής της ζωής. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ο άκαμπτος χαρακτήρας της δικαστικής διαδικασίας για την αναγνώριση της ταυτότητας φύλου διεμφυλικών προσώπων, όπως τότε ίσχυε, έθεσε την προσφεύγουσα –της οποίας η εξωτερική εμφάνιση και η κοινωνική ταυτότητα ήταν προ πολλού γυναικείες- για μη εύλογο χρονικό διάστημα σε μια αντικανονική κατάσταση ικανή να δημιουργήσει συναισθήματα ευαλωτότητας, εξευτελισμού και άγχους. Το Δικαστήριο περαιτέρω παρατήρησε ότι η νομοθεσία είχε τροποποιηθεί το 2011, με αποτέλεσμα να μην απαιτείται πλέον δεύτερη δικαστική απόφαση στη διαδικασία για την επιβεβαίωση της επαναπροσδιορισμού φύλου προσώπων που είχαν υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση, και η μεταβολή των πιστοποιητικών προσωπικής κατάστασης μπορεί πλέον να διαταχθεί από το δικαστή στο πλαίσιο της απόφασης που επιτρέπει τη χειρουργική επέμβαση.

Βλ. επίσης, πρόσφατα:

[X κατά «ΠΓΔΜ» \(υπ' αρ. 29683/16\)](#)

17 Ιανουαρίου 2019¹

Επιλογή υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον του Δικαστηρίου

[Υ.Τ. κατά Βουλγαρίας \(υπ' αρ. 41701/16\)](#)

Η προσφυγή κοινοποιήθηκε στη Βουλγαρική Κυβέρνηση στις 15 Δεκεμβρίου 2016

[Υ.Ρ. κατά Ρωσίας \(υπ' αρ.86501/12\)](#)

Η προσφυγή κοινοποιήθηκε στη Ρωσική Κυβέρνηση στις 23 Φεβρουαρίου 2017

[X κατά Ρωσίας \(υπ' αρ. 60796/16\)](#)

Η προσφυγή κοινοποιήθηκε στη Ρωσική Κυβέρνηση στις 23 Φεβρουαρίου 2017

[Ρ. κατά Ουκρανίας \(υπ' αρ. 40296/16\)](#)

Η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Ουκρανική Κυβέρνηση στις 5 Μαΐου 2017

[Rana κατά Ουγγαρίας \(υπ' αρ. 40888/17\)](#)

Η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Ουγγρική Κυβέρνηση στις 21 Ιουνίου 2017

[Solmaz κατά Τουρκίας \(υπ' αρ. 49373/17\)](#)

Η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Τουρκική Κυβέρνηση στις 18 Σεπτεμβρίου 2017

¹ Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις του Άρθρου 44 παρ. 2 (οριστικές αποφάσεις) της [Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου](#).

R.L. κατά Ρωσίας και Ρ.Ο. κατά Ρωσίας (υπ' αρ. 36253/13 και 52516/13)

Οι προσφυγές κοινοποιήθηκαν στη Ρωσική Κυβέρνηση στις 19 Οκτωβρίου 2017

X. κατά Ρουμανίας και Y. κατά Ρουμανίας (υπ' αρ. 2145/16 και 20607/16)

Οι προσφυγές κοινοποιήθηκαν στη Ρουμανική Κυβέρνηση στις 14 Ιανουαρίου 2018

Κείμενα και έγγραφα

Βλέπε ιδίως:

- Την ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης **«Σεξουαλικός προσανατολισμός και ταυτότητα φύλου»**
- **Το Εγχειρίδιο για το Ευρωπαϊκό Δίκαιο κατά των Διακρίσεων**, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης / Συμβούλιο της Ευρώπης, 2010
- **Το Εγχειρίδιο για το Ευρωπαϊκό Δίκαιο κατά των Διακρίσεων**, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης / Συμβούλιο της Ευρώπης, 2018

Επικοινωνία με τα Μέσα:

Τηλ.: +33 (0)3 90 21 42 08